

KUTATÁSI ÉS PUBLIKÁCIÓS ALAPELVEK

ELTE PPK Pszichológiai Intézet

Célkitűzés

Az egyetemi tevékenység szerves része az oktatómunka mellett a tudományos – kutatási és publikációs – aktivitás. Jelen dokumentum azokat az elterjedt és a nemzetközi gyakorlatban is alkalmazott alapeveket foglalja össze, amelyek követése feltétlenül ajánlott és elvárt az ELTE Pszichológiai Intézetben végzett tudományos tevékenység során. E dokumentum célja, hogy a tárgykörben olyan normatívát adjon, mely kötelező érvényű az ELTE Pszichológiai Intézet tudományos munkát végző munkatársai számára.

Alapfogalmak

Vezető kutató: olyan PhD fokozattal rendelkező kutató, aki minősítése révén jogosult önálló kutatás végzésére, valamint arra, hogy más, minősítéssel nem rendelkező beosztott kutató munkáját felügyelje.

Kutatásvezető (Principal Investigator): egy dokumentált kutatási projekt alapján meghatározott, az adott projektre vonatkozóan vezető és felelős szerepkörrel felruházott személy. Kutatásvezető csak minősített (PhD) kutató lehet. A kutatásvezető személye többnyire elfogadott pályázati támogatás szerint is definiált, de kutatási tevékenység kivételes esetben elképzelhető pályázat nélkül is.

Témavezető: a PhD-képzés alapján definiált személy, aki teljes körűen felelős a PhD-hallgató tudományos tevékenységéért, valamint a hallgató tudományos munkájának irányításáért és segítéséért.

Szakdolgozat-témavezető: a szakdolgozati munkát felügyelő oktató-kutató. A szakdolgozat témavezetője minden esetben PhD fokozattal rendelkezik. Amennyiben az egységvezető nem minősített oktató számára engedélyezi a szakdolgozati témavezetést, akkor a szakdolgozat kettős vezetéssel zajlik, azaz a nem minősített oktató *konzulensi munkáját*, illetve a szakdolgozat elkészítésének folyamatát egy minősítéssel rendelkező kutató is felügyeli. Utóbbit a nem minősített oktató kollégával történt egyeztetés nyomán a tanszékvezető jelöli ki.¹ A szakdolgozati munkával és a vonatkozó kutatással kapcsolatos végső felelősség a minősítéssel rendelkező témavezetőt terheli. A szakdolgozati témavezetés az itt meghatározottak szerinti biztosítása és felügyelete a tanszék vezetőjének hatásköre.

Műhelymunka-témavezető: a műhelymunka témavezetője MA, MSc vagy MD végzettséggel rendelkező oktató. Amennyiben a műhelymunka témavezetője nem rendelkezik PhD fokozattal, úgy szükséges olyan felügyelő vezető kutató bevonása, aki a témavezetés, valamint a kutatómunka fölötti felügyeleti feladatokat ellátja. Utóbbit a nem minősített oktató kollégával történt egyeztetés nyomán a tanszékvezető jelöli ki.¹ A témavezetéssel és a kutatással kapcsolatos végső felelősség a vezető kutatót terheli. A műhelymunka-témavezetés az itt meghatározottak szerinti biztosítása és felügyelete a tanszék vezetőjének hatásköre.

¹ Doktorandusz esetében javasolt, hogy a felügyelő tanár a doktorandusz témavezetője legyen.

Kutatócsoport: egy-vagy több téma vizsgálatára szerveződött formáció, amely vagy ideiglenesen állt össze, amíg annak háttere (pályázati forrás) biztosított, vagy intézményesen (állások, illetve valamilyen szervezeti egység formájában) tartós jelleggel működik. Egy kutatócsoportban több téma is jelen lehet. A kutatócsoportot a csoport munkájáért felelős kutató vezeti (kutatócsoport-vezető). Egy kutatócsoporthoz ugyanakkor több vezető kutató is tartozhat. Egy tanszéken belül több, akár egymással átfedésben lévő kutatócsoport is működhet. Ezek koordinálását és felügyeletét a tanszékvezető végzi; a kutatócsoport létrejötte a tanszékvezetővel történő egyeztetés nyomán történhet meg. A tanszékek közötti átfedésben működő kutatócsoportok létrehozása valamennyi érintett tanszék vezetője közötti egyeztetéssel történik.

Az egyes tanszékeken belül különböző definiált szervezeti egységek (tanszéki szakcsoport, műhely, munkacsoport) működhetnek, amelyek adott esetben leképezhetik a tanszéken belül működő kutatócsoportokat, de nem szükségszerű ez a megfelelés. Az egyes szervezeti egységek állandó, az intézeti struktúrában rögzített egységek. Ezzel szemben a kutatócsoportok olyan lazább, mobilisabb szerveződések, amelyek a szervezeti egységekre támaszkodva, de azoktól nem függő módon tudnak az aktuális témák és támogatások szerint rugalmasan szerveződni és működni. Intézeti szinten a kutatócsoportok naprakész nyilvántartásáért a stratégiai és pályázati igazgató-helyettes felelős².

Beosztott/résztvevő kutató: egy kutatócsoport tagja, mely csoport a fentiek szerint alakulhat egy-egy vizsgált téma köré, de lehet állandó összetételű is. Az ELTE Pszichológiai Intézet egyetemi struktúrájában a beosztott kutató munkáját doktori témavezetője felügyeli vezető kutatóként. Amennyiben a doktori hallgató más kutatásvezető munkájában is részt vesz, úgy az adott kutatási projektben munkáját a vonatkozó kutatás vezetője felügyeli. Ilyen esetben szükséges a témavezető és a kutatásvezető egyeztetése.

Publikáció (tudományos közlemény): a kutatási eredmények szóbeli (előadás) vagy írásban (különböző műfajú publikációk) történő közzététele.

Kutatási alapelvek

Minden kutatócsoportnak van vezetője és minden kutatómunkának van felelős vezetője (kutatásvezető). A kutatócsoport vezetője meghatározza a kutatócsoportban vizsgált kérdések körét. A téma (témák) az abban résztvevőkkel folytatott megbeszélés alapján módosulhatnak közös megegyezés alapján. Nézetkülönbség esetén a kutatásvezető, végső soron a kutatócsoport-vezető állásfoglalása dönt. Az ezen viszonylatokban megoldatlan vitás kérdések esetén a kutatóhely vezetőjének (intézetigazgató) állásfoglalása a mérvadó.

² A tanszékvezetők, a tanszék keretében vagy annak közreműködésével működő kutatócsoportok listáját, valamint ezek vezetőjének és tagjainak nevét, továbbá a kutatócsoport munkájának fő témáját, témáit a portoro.peter@ppk.elte.hu címre küldik meg, naprakész tájékoztatást nyújtva az esetleges változásokról.

Etikai szabályozás

Kutatómunka kizárólag már meglévő etikai engedély birtokában végezhető. Amennyiben egyértelműen pszichológiai kutatásról van szó, akkor az engedélyt a Kari Kutatásetikai Bizottság (KEB) adja ki. Ezt kizárólag a megfelelő űrlap kitöltésével lehet igényelni, amely az Intézet honlapján elérhető³. A kérelmet csak a kutatás vezetője nyújthatja be.

Azokban az esetekben, amikor a tervezett kutatásnak orvosi-egészségügyi vonatkozásai is vannak, a kérelmet az Egészségügyi Tudományos Tanács Tudományos és Kutatásetikai Bizottsága (ETT-TUKEB)⁴ számára kell nyújtani. Ezekben az esetekben is ki kell tölteni – előzetesen – a Kari űrlapot és azt eljuttatni a KEB számára. A KEB nyilatkozik arról, hogy a kutatást, illetve a kutatásvezető személyét megfelelőnek találja-e, amely nyilatkozat az ETT-TUKEB felé benyújtott kérelem mellékletéül szolgál.

A KEB valamennyi beadott kérelemről nyilvántartást vezet, s a kérelmeket archiválja.

A műhelymunka, illetve a szakdolgozat minden esetben vezető kutatóhoz, illetve kutatócsoporthoz kapcsolódva készül. Az etikai kérelmet *műhelymunka* és *szakdolgozat* esetében is a vezető (minősített) kutató nyújtja be. A kutatás megvalósítása történhet egy, a kutatócsoportban történő nagyobb volumenű kutatásba történő bekapcsolódás révén (annak egy résztemáját feldolgozva) vagy önálló ötlet alapján.

Kutatásetikai kérelmet utólagosan, azaz már lefolytatott vizsgálathoz nem lehet benyújtani.

További etikai kérdésekben irányadó lehet a Magyar Pszichológiai Társaság és a Magyar Pszichológusok Érdekvédelmi Egyesülete Pszichológusok Etikai Kódexe (2004), illetve a vonatkozó hazai⁵⁶ és nemzetközi (Amerikai Pszichológiai Társaság) szabályozások.⁷

Publikációs alapelvek

A kutatómunka eredményeinek ismertetése szóbeli (előadás) és írásbeli (különböző műfajú közlemények) publikációk formájában lehetséges. Bármely forma esetén fel kell tüntetni a szerzők munkahelyét (munkahelyeit).

Egy publikációban szerzőként csak az tüntethető fel, aki a közlemény elkészültéhez tudományos tevékenysége révén érdemben hozzájárult. A nem tudományos jellegű

³ <http://pszichologia.elte.hu/tudomany/etikai-kerelmek/>

⁴ <http://www.ett.hu/tukeb/tukeb.htm>

⁵ 235/2009. (X. 20.) Korm. rendelet az emberen végzett orvostudományi kutatások, az emberi felhasználásra kerülő vizsgálati készítmények klinikai vizsgálata, valamint az emberen történő alkalmazásra szolgáló, klinikai vizsgálatra szánt orvostechnikai eszközök klinikai vizsgálata engedélyezési eljárásának szabályairól

⁶ 23/2002. (V. 9.) EüM rendelet az emberen végzett orvostudományi kutatásokról

⁷ Az Amerikai Pszichológiai Társaság vonatkozó irányelvei: <http://www.apa.org/ethics/code/index.aspx>

hozzájárulás nem jelent szerzőséget. A tudományos közleményekben valamennyi olyan kutatót fel kell tüntetni szerzőként, aki tudományos munkájával hozzájárult a kutatás és a közlemény elkészüléséhez.

A publikációk szerzőinek sorrendjét a kutatásvezetővel és minden szerzőtárral előzetesen folytatott megbeszélés alapján kell kialakítani. Az erre vonatkozó alapelveket érdemes a kutatás megkezdése előtt, akár írásban is rögzíteni. Több kutatócsoport együttműködése esetén ez különösen ajánlott. A szerzősége vonatkozó nézetkülönbség esetén a kutatásvezető állásfoglalása dönt.

Konvencionálisan két kiemelt szerzői hely jelentősége alapvető. Az első szerző helye fejezi ki a kutatómunkából és a közlemény elkészítéséből legnagyobb részt vállaló kutató személyét, míg az utolsó szerző konvencionálisan a kutatás, illetve a kutatócsoport vezetője. Az első szerzők sorrendjét a kutatómunkához és a közlemény elkészítéséhez való hozzájárulás mértéke határozza meg elsődlegesen, míg az utolsó szerző a kutatás egészéért felelőséget vállaló kutatásvezető. A szerzői sorrend végső kialakításában a kutatásvezető véleménye a meghatározó. Bizonyos indokolt esetekben az első, illetve az utolsó szerzői hely megosztható.

Nem lehet előadásra vagy írásos publikációra benyújtani olyan munkát, amelyet az abban bármely szinten érintett (adatfelvétel és -feldolgozás, vizsgált téma és/vagy kérdés eredetiségére vonatkozó ötlet, stb.), közreműködő kutatók előzetesen egymással nem egyeztettek. A benyújtást megelőzően a kutatásvezető, illetve a kutatócsoport vezetőjének jóváhagyása elengedhetetlen.

Affiliáció megjelölése

Az ELTE Pszichológiai Intézet főállású és részállású alkalmazottai valamennyi tudományos közleményük esetén kötelesek a Pszichológiai Intézetet affiliációként megjelölni. Az affiliáció megjelölésekor az „*Eötvös Loránd Tudományegyetem Pszichológiai Intézet*”, illetve angol nyelvű közlemények esetében az '*Institute of Psychology, Eötvös Loránd University*' megjelölés alkalmazása kötelező. A szabályozás némiképp eltérő a (1) főállású kutatók, (2) a részállású kutatók és a (3) doktoranduszok esetében az alábbiak szerint:

(1) *Főállású munkatársak* esetében, speciális, különösen indokolt esetektől eltekintve – amelyet a kutatócsoport-vezető írásos ajánlása nyomán a kutatóhely vezetője kell, hogy jóváhagyjon – az ELTE Pszichológiai Intézet *elsődleges* affiliációként kell, hogy megjelölésre kerüljön. Amennyiben a fentiek szerint indokolt és jóváhagyott esetben az ELTE Pszichológiai Intézet nem elsődleges affiliációként szerepel, másodlagos affiliációként ilyenkor is fel kell tüntetni.

(2) Az Intézet *részállású munkatársai* az ELTE Pszichológiai Intézetet tudományos közleményeikben *többnyire másodlagos affiliációként* kötelesek feltüntetni, kivéve, ha a munka körülményei az elsődleges affiliációt indokolják. Az ELTE mint affiliáció feltüntetése alól speciális és vélhetően igen ritka kivételt jelenthet, ha a közleményhez kapcsolódó kutatómunka semmilyen tekintetben nem kapcsolódik az Intézethez. Amennyiben azonban a kutatómunka vagy annak finanszírozása érdemben az ELTE Pszichológiai Intézethez kötött, akkor az Intézet elsődleges affiliációként jelölendő. Semmiképp nem maradhat el az ELTE Pszichológiai Intézet affiliációként történő megjelölése a részállású alkalmazottra vonatkozóan,

ha a kutatómunkában és a közleményben az ELTE Pszichológiai Doktori Iskolában ösztöndíjas vagy költségtérítéses rendszerben képződő doktorandusz hallgató is részt vesz.

(3) Az ELTE PPK Pszichológiai Doktori Iskola ösztöndíjas rendszerben tanuló hallgatói kötelesek mind az „Eötvös Loránd Tudományegyetem Pszichológiai Doktori Iskola” (angol nyelvű közlemény esetében a *'Doctoral School of Psychology, Eötvös Loránd University'* megjelölés alkalmazandó), mind pedig az „Eötvös Loránd Tudományegyetem Pszichológiai Intézet” (*'Institute of Psychology, Eötvös Loránd University'*) affiliációkat megjelölni tudományos közleményeikben; első, illetve második helyen. Az ELTE PPK Pszichológiai Doktori Iskola költségtérítéses rendszerben tanuló doktorandusz hallgatói szintén kötelesek mindkét fent jelzett (a doktori iskolára vonatkozó, illetve az intézeti affiliációt jelző) affiliációt megjelölni tudományos közleményeikben. Amennyiben azonban a nem ösztöndíjas rendszerben képződő hallgató más tudományos kutatóhelyen van alkalmazásban, ez kivételt jelenthet az elsődlegesség alól, azaz a doktori iskolára és az intézetre vonatkozó affiliáció ilyen esetben másodlagos és harmadlagos affiliációként jelenik meg. Minden más esetben az elsődlegesség alól kizárólag a Doktori Iskola vezetője adhat mentességet.